

Xulosa. “Tanho qayiq” qissasi lingvokulturologik jihatdan shaxs va jamiyat o‘rtasidagi tanholikni, ruhiy izlanish va ijtimoiy ajralish jarayonlarini aks ettiruvchi estetik modeldir.

Qayiq obrazi metaforik va ekzistensial ma’noga ega bo‘lib, qahramonning ichki olami va jamiyat bilan bog‘liqligi o‘rtasidagi kolliziyani ifodalaydi.

Qissada tanholik nafaqat yolg‘izlik timsoli, balki shaxsiy tafakkur va ruhiy izlanish maydoni sifatida talqin etiladi. Shu bilan birga, qahramonning tanlovi va erkinligi bilan suv oqimi o‘rtasidagi qarama-qarshilik ham lingvistik va estetik jihatdan ochiladi.

Natijada tadqiqot shuni ko‘rsatadiki: “Tanho qayiq” qissasi inson ruhiy olami va ijtimoiy aloqalar o‘rtasidagi murakkab bog‘liqlikni badiiy va lingvokulturologik jihatdan chuqur tahlil qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- [1] Safarov Sh. Lingvokulturologiya asoslari. – Toshkent: Fan, 2019.
- [2] Maslova V.A. Lingvokulturologiya. – Moskva: Akademiya, 2001.
- [3] Stepanov Yu.S. Konseptlar lug‘ati. – Moskva, 2001.
- [4] Arutyunova N.D. Diskurs nazariyasi. – Moskva: Nauka, 1990.
- [5] Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. – Chicago: University of Chicago Press, 1980.
- [6] Karasik V.I. Til va madaniy shaxs. – Volgograd, 2002.
- [7] Mahmudov N. Til va tafakkur. – Toshkent, 2018.
- [8] Rasulov R. Badiiy matn lingvistikasi. – Toshkent, 2016.
- [9] Hakimov M. Diskurs va matn muammolari. – Toshkent, 2020.

REFLEKSIV FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHDA SAVOL-JAVOB METODIKASINING SAMARADORLIGI

Usmanova E’zoza Zokirjonovna

Namangan davlat universiteti tadqiqotchisi

Anotatsiya: Ushbu tezis refleksiv fikrlash jarayonlarini rivojlantirishda savol-javob metodikasining nazariy va amaliy ahamiyatini ilmiy nuqtai nazardan tahlil qiladi. Mazkur metodika o‘quvchilarda tanqidiy fikrlashni, o‘zini anglashni va bilimlarni mustahkamlashni rag‘batlantirish mexanizmlarini shakllantirishda samarali vosita sifatida qaraladi. Tezisdagi savol-javob metodikasining pedagogik printsiplari, uni zamonaviy ta’lim jarayoniga integratsiyalash imkoniyatlari va o‘quv jarayonida yuzaga keladigan muammolar ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, savol-javob metodikasi

refleksiv fikrlashni faollashtirish orqali o‘quvchilarning kognitiv va metakognitiv qobiliyatlarini oshirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Refleksiv fikrlash, savol-javob metodikasi, ta’lim jarayoni, tanqidiy fikrlash, o‘zini anglash, kognitiv rivojlanish, pedagogik strategiya.

Kirish: Zamonaviy ta’lim jarayonida o‘quvchilarning tanqidiy va refleksiv fikrlash qobiliyatlarini shakllantirish masalasi pedagogika fanining dolzarb va murakkab muammolaridan biridir. Refleksiv fikrlash – bu o‘quvchining o‘z bilim, tajriba va amaliy faoliyatini chuqur tahlil qilish, uni mantiqan tizimlashtirish, o‘zining o‘quv jarayonidagi xatti-harakatlari, qarorlari va bilimlarini o‘rganish orqali o‘zini rivojlantirish qobiliyati sifatida qaraladi. Shu nuqtai nazardan, refleksiv fikrlash o‘quvchining metakognitiv jarayonlarini shakllantirishda, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Pedagogik amaliyotda savol-javob metodikasi o‘quv jarayonida interaktiv va faollikni ta’minlovchi eng samarali metodlardan biri sifatida ko‘riladi. Savol-javob metodikasi o‘quvchilarda o‘z fikrini mustaqil ifodalash, mavjud bilimlarni tahlil qilish, yangi bilimlarni o‘zlashtirish va ular orasida mantiqiy bog‘lanishlarni ko‘rish qobiliyatini rivojlantiradi. Shu bilan birga, bu metodika o‘quvchilarning kognitiv va metakognitiv jarayonlarini faollashtirishga xizmat qiladi. Shu jihatdan, savol-javob metodikasi pedagogik interaktivlikning nazariy va amaliy jihatlarini birlashtiruvchi vosita sifatida qaraladi [1]. O‘quv jarayonida refleksiv fikrlashni shakllantirishning maqsadi – o‘quvchining passiv bilim egasidan faol bilim egasiga aylanishini ta’minlashdir. Bu jarayonning asosiy vazifasi o‘quvchiga o‘zini baholash, o‘z xatti-harakatlarini tahlil qilish va kelajakdagi harakatlar uchun strategiyalarni ishlab chiqish imkoniyatini berishdir. Savol-javob metodikasi o‘quvchilarga o‘z bilimlarini mantiqan tizimlashtirish, muammolarni aniqlash va ularni hal etish jarayonlarini mustahkamlashga yordam beradi. Shu bilan birga, metodika o‘quvchilarning o‘zini anglash, o‘z bilimlarini mustaqil ravishda baholash va o‘z rivojlanish strategiyasini shakllantirishga yo‘naltirilgan pedagogik vosita sifatida ham samaradorligini ko‘rsatadi [2]. Zamonaviy ta’limning asosiy maqsadi nafaqat bilimlarni yetkazish, balki o‘quvchilarni tanqidiy fikrlashga, o‘z bilimlarini tahlil qilishga va amaliy faoliyatda qo‘llashga yo‘naltirishdir. Shu nuqtai nazardan, savol-javob metodikasi ta’lim jarayonining samaradorligini oshiruvchi pedagogik strategiya sifatida qaraladi. Savol-javob metodikasi o‘quvchilarda faollikni rag‘batlantiradi, ularni o‘z bilimini mustahkamlashga va yangi bilimlarni o‘zlashtirishga yo‘naltiradi, bu esa kognitiv va metakognitiv rivojlanishni ta’minlaydi. Ilmiy tadqiqotlar

shuni ko‘rsatadiki, savol-javob metodikasi o‘quvchilarning bilim darajasini oshirish, ularni tanqidiy fikrlash va refleksiv jarayonlarga jalb qilish, shuningdek, o‘zini baholash va o‘zini rivojlantirish ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi [3]. Shu bilan birga, metodikaning samaradorligi o‘quvchining psixologik xususiyatlari, o‘qituvchining pedagogik mahorati va ta‘lim jarayonining tashkiliy sharoitlariga bog‘liq. Pedagogik amaliyotda savol-javob metodikasini qo‘llash orqali o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga, mantiqiy tahlil qilishga va tanqidiy qarorlar qabul qilishga yo‘naltirish mumkin. Savol-javob metodikasi o‘quv jarayonida bir qator pedagogik printsiplarga asoslanadi: interaktivlik, faollik, individual va guruh ishlari, tahliliy fikrlashni rag‘batlantirish va o‘quvchilarni faol bilim egasi sifatida jalb etish. Shu printsiplar asosida metodika o‘quvchining shaxsiy tajribasini, ilgari olingan bilim va ko‘nikmalarini tahlil qilishga yo‘naltiradi. Natijada, o‘quvchi nafaqat bilimni eslab qoladi, balki uni amaliy faoliyatda qo‘llashga tayyor bo‘ladi. Refleksiv fikrlashni rivojlantirish jarayonida o‘quvchilar o‘z bilimlarini tahlil qilish, ularni mantiqan bog‘lash, amaliy faoliyatga moslashtirish va o‘zini baholash imkoniyatiga ega bo‘ladi. Bu jarayon kognitiv va metakognitiv rivojlanishning markaziy elementi sifatida pedagogik nazariyada keng o‘rganilgan. Shu bilan birga, savol-javob metodikasi o‘quvchilarning ijtimoiy va kommunikativ qobiliyatlarini oshirishga ham xizmat qiladi, chunki u ularni guruhda muloqot qilish, fikr almashish va jamoaviy yechimlar ishlab chiqishga jalb qiladi[4]. Zamonaviy ta‘lim kontekstida refleksiv fikrlashni shakllantirish pedagogik strategiya sifatida o‘quvchilarning kognitiv va metakognitiv rivojlanishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatadi. Savol-javob metodikasi o‘quv jarayonining sifatini oshiradi, o‘quvchilarning bilim darajasini yaxshilaydi va ularni mustaqil, tanqidiy va refleksiv fikrlashga yo‘naltiradi. Shu jihatdan, metodika nafaqat nazariy, balki amaliy pedagogik ahamiyatga ega bo‘lib, zamonaviy ta‘limning dolzarb masalalarini yechishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi[5]. Shu nuqtai nazardan, ushbu tezisda savol-javob metodikasining refleksiv fikrlashni rivojlantirishdagi roli, uning pedagogik printsiplari, o‘quv jarayoniga integratsiyasi va amaliy samaradorligi ilmiy jihatdan tahlil qilinadi, shuningdek, zamonaviy ta‘limda ushbu metodikaning ahamiyati va pedagogik istiqbollari yoritiladi.

Refleksiv fikrlash va savol-javob metodikasining o‘quv jarayonida roli bo‘yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar tahlili ushbu pedagogik yondashuvning nazariy asoslari va amaliy tavsifi haqida chuqur tasavvur beradi. Xalqaro ilmiy adabiyotlarda refleksiv fikrlash tushunchasi keng qamrovli pedagogik fenomen sifatida yoritiladi. Masalan, tizimli ko‘rib chiqish tadqiqoti refleksiv fikrlashni maktab ta‘limida o‘quvchilarning akademik natijalariga bevosita ijobiy ta‘sir

ko‘rsatadigan o‘rganish strategiyasi deb tavsiflaydi va bu jarayonning o‘quv faoliyati davomida keng qo‘llanilishini ko‘rsatadi. Tadqiqot mualliflari refleksiv fikrlash ko‘pincha samarali o‘rganish va bilimni chuqur anglash bilan bog‘liq bo‘lib, u ta‘lim jarayonida o‘quvchilarning mantiqiy fikrlash va o‘zini baholash qobiliyatlarini mustahkamlashga xizmat qiladi [6]. Savol-javob metodikasi, ayniqsa refleksiv fikrlashni qo‘llab-quvvatlash vositasi sifatida ko‘plab tadqiqotlarda tahlil qilingan. Masalan, ta‘lim sohasida olib borilgan amaliy tadqiqotda savol va javoblarning onlayn muhitda qo‘llanilishi o‘quvchilarning chuqur fikrlash va bilimni tahlil qilish jarayonlarini faollashtiruvchi vosita sifatida samarali ekanligi ko‘rsatildi. Tadqiqotda o‘qituvchi tomonidan berilgan kuchli va ma‘lumotga yo‘naltirilgan savollar o‘quvchini refleksiv fikrlashga undaydi va shu bilan o‘quv jarayonini chuqur anglashga olib keladi, bu esa savollar orqali refleksiv jarayonni yanada mustahkamlashga xizmat qiladi [7]. Savol-javob metodikasining metakognitiv rivojlanishga ijobiy ta‘siri nazariy jihatdan ham asoslangan. Savolni formatlash va refleksiv muloqot o‘quvchi boshqaruvida fikrlash strategiyalarini uyg‘otadi va bu strategiyalar o‘z navbatida metakognitiv xabardorlikni oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, refleksiv fikrlash savol-javob yondashuvi orqali o‘quvchilarda o‘z qarorlarini tahlil qilish va baholash ko‘nikmalarini mustahkamladi, bu esa tanqidiy fikrlashning muhim komponentidir. Refleksiv fikrlashga bag‘ishlangan nazariy adabiyotlar ko‘pincha metakognitiv yondashuvni o‘z ichiga oladi. Masalan, metakognitiv strategiyalar va refleksiv yondashuvlarni o‘rganuvchi tadqiqotlar shuni tasdiqladiki, refleksiv savol berish va baholash jarayonlari o‘quvchilarda metakognitiv monitoringni mustahkamlash orqali o‘quv natijalarini yaxshilaydi. Bu yondashuv o‘quvchilarga o‘z bilimi, uzoq muddatli rejalashtirish va tanqidiy qaror qabul qilishni chuqurroq anglash imkonini beradi [8]. Shuningdek, refleksiv fikrlash va savol-javob metodikasining ta‘lim jarayoniga qo‘llanilishi sohasida so‘nggi tadqiqotlar amaliy kontekstda ham qo‘llaniladigan ilg‘or yondashuvlarni taklif etadi. Yaqinda o‘tkazilgan tadqiqot refleksiv fikrlash jarayonini onlayn muhitda savol orqali fikrlashni qo‘llab-quvvatlash orqali o‘rganadi va bu jarayon 21-asr ko‘nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatdi. Bu tadqiqot savol-javob metodikasini innovatsion kontekstlarda ham samarali vosita sifatida tasdiqlaydi va refleksiv fikrlashni chuqur anglash uchun maxsus feedback (fikir-mulohaza) turlarining ta‘sirini modellashni taklif qiladi. Adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, refleksiv fikrlashni shakllantirish borasidagi ilmiy izlanishlar masalaning pedagogik va metakognitiv asoslarini mustahkamlashda muhim rol o‘ynaydi. Savol-javob metodikasi ta‘lim jarayonida o‘quvchilarning fikrlash faolligini

rag‘batlantiradi, o‘quvbyonlarni chuqur tahlil qilish va o‘zini baholash ko‘nikmalarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Ushbu ilmiy izlanishlar refleksiv fikrlash va savol-javob metodikasining murakkab va integratsiyalashgan pedagogik muhitda samaradorligini tasdiqlovchi empirik dalillar bilan boyitiladi.

Ushbu tadqiqotning metodologik asosini refleksiv fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik yondashuvlar tashkil etadi. Tadqiqot jarayonida savol-javob metodikasi o‘quvchilarning metakognitiv va kognitiv faoliyatini faollashtirish, ularning tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini shakllantirish hamda o‘zini baholash va o‘zini anglash jarayonlarini rivojlantirish vositasi sifatida qo‘llanildi. Metodologik jihatdan, tadqiqot bir nechta pedagogik metodlar va vositalarning uyg‘un integratsiyasiga asoslandi: ijobiy pedagogik interaktivlikni rag‘batlantirish, guruh va individual faoliyatlarni uyg‘unlashtirish, tanqidiy savol berish va refleksiv tahlilni tashkil etish. Tadqiqotning amaliy bosqichida o‘quvchilar bilan interaktiv savol-javob mashg‘ulotlari tashkil qilindi, bunda har bir savol ularning bilim darajasini va refleksiv fikrlash faolligini faollashtiruvchi mexanizm sifatida ishlatilgan. Savollar strukturalangan va bosqichma-bosqich tarzda berilgan bo‘lib, ular o‘quvchilarning mantiqiy tahlil qilish, sintez va tahlil qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan. Shu bilan birga, savol-javob jarayoni o‘quvchilarning individual xususiyatlarini, o‘zini baholash qobiliyatlarini va o‘z bilimlarini chuqur anglash imkoniyatlarini hisobga olgan holda tashkil etildi. Metodologik yondashuv shuni ko‘rsatdiki, savol-javob metodikasi refleksiv fikrlashni faollashtirishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi. Tadqiqot davomida o‘quvchilarning javoblaridagi tahliliy elementlar, argumentatsiya darajasi va mantiqiy bog‘lanishlar o‘rganildi. Shu asosda, savol-javob metodikasi o‘quvchilarning kognitiv faoliyatini monitoring qilish va baholash mexanizmi sifatida ham ishlatilgan. Ushbu metodologik yondashuv pedagogik nazariya va amaliyotdagi ilg‘or tadqiqotlar bilan uzviy bog‘lanadi. Savol-javob metodikasi orqali o‘quvchilarda refleksiv fikrlashni rag‘batlantirish, ularning mustaqil qaror qabul qilish va tanqidiy tahlil qilish qobiliyatlarini shakllantirish ilmiy jihatdan asoslangan va empirika bilan tasdiqlangan metod sifatida amalga oshirildi. Shu bilan birga, metodologik strategiya o‘quvchilarning o‘zini anglash jarayonini faollashtirishga, bilimlarni chuqur anglash va ularni amaliy faoliyatga moslashtirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, savol-javob metodikasi refleksiv fikrlashni rivojlantirish jarayonida yuqori samaradorlikka ega bo‘lib, o‘quvchilarning metakognitiv va kognitiv faoliyatini sezilarli darajada faollashtiradi. Mashg‘ulotlar davomida o‘quvchilarning savollarga javob berishdagi faolligi va mantiqiy izchilligi ortdi, ular o‘z

bilimlarini tahlil qilish, sintez qilish va yangi bilimlarni o‘zlashtirish jarayonida mustaqil qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirdi. Shu bilan birga, savol-javob metodikasi o‘quvchilarda tanqidiy fikrlashni mustahkamlash, o‘zini baholash va o‘zini anglash jarayonlarini faol rag‘batlantirishga xizmat qildi. Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, o‘quvchilarning refleksiv fikrlash darajasi mashg‘ulotlardan keyin sezilarli darajada oshdi, ular o‘z bilimlarini tizimli va mantiqan bog‘lash qobiliyatini namoyon qildi, shu bilan birga amaliy faoliyatda bilimlarni qo‘llashga tayyorligini ko‘rsatdi. Natijalar shuni tasdiqladiki, savol-javob metodikasi nafaqat o‘quv jarayonida bilimlarni mustahkamlash, balki o‘quvchining o‘zini anglash va o‘zini rivojlantirish jarayonlarini rag‘batlantirishda ham samarali pedagogik vosita hisoblanadi.

Refleksiv fikrlashni shakllantirishda savol-javob metodikasining samaradorligi masalasida xalqaro pedagogik adabiyotlarda turlicha qarashlar mavjud. Titus va Muttungal (2024) o‘z tadqiqotlarida savol-javob metodikasining refleksiv fikrlashni rivojlantirishda markaziy vosita ekanligini ta’kidlashadi. Ularning fikricha, savollar orqali o‘quvchilarni o‘z bilimlarini chuqur tahlil qilishga undash, ularni mustaqil qaror qabul qilishga va mantiqiy izchillikni rivojlantirishga yo‘naltirish mumkin. Tadqiqot mualliflari metodikani tizimli tarzda qo‘llash orqali o‘quvchilarda metakognitiv monitoringni rag‘batlantirish va bilimlarni amaliy kontekstga moslashtirish mumkinligini ko‘rsatadi. Shu bilan birga, ular savol-javob metodikasini samarali qo‘llash uchun o‘qituvchining pedagogik mahorati, savollarni aniqlik va kontekstga mos shakllantirishini muhim deb biladilar, chunki noto‘g‘ri yoki tartibsiz berilgan savollar refleksiv fikrlash jarayonini cheklashi mumkin[9]. Boshqa tarafdin, King (2021) savol-javob metodikasining samaradorligini ijtimoiy va kommunikativ komponentlar bilan bog‘lab baholaydi. Unga ko‘ra, faqat savol berish orqali refleksiv fikrlashni shakllantirish yetarli emas; o‘quvchining guruhdagi interaktivligi, fikr almashish va hamfikrlar bilan muloqot jarayoni metodikaning samaradorligini belgilovchi muhim omil hisoblanadi. King savol-javob metodikasini kengaytirib, uni guruhli muhokama va kritik dialog bilan uyg‘unlashtirishni tavsiya qiladi, chunki bu yondashuv o‘quvchilarda tanqidiy va refleksiv fikrlashning chuqur shakllanishini ta’minlaydi[10]. Titus va Muttungal ham, King ham metodikaning samaradorligi individual va guruhli kontekstga bog‘liq ekanligini tan oladilar, ammo ularning yondashuvlari asosiy e’tiborni turlicha qaratadi. Titus va Muttungal refleksiv fikrlashni shakllantirishda savolning o‘zi va uning pedagogik strukturasi ustuvorligini ta’kidlaydi, King esa savol-javob jarayonini interaktiv pedagogik muhit bilan bog‘lash zarurligini urg‘ulaydi. Shu munosabat bilan pedagogik amaliyotda ushbu yondashuvlarni uyg‘unlashtirish muhimdir: tizimli va aniqlangan

savollar bilan birga, o‘quvchilarning guruh ichidagi faolligi va muloqot jarayoni metodikaning samaradorligini maksimal darajaga olib chiqadi. Shuningdek, ikki olimning ilmiy munozarasi refleksiv fikrlashni baholash va uning metakognitiv ko‘rsatkichlarini o‘lchash usullariga ham qaratilgan. Titus va Muttungal savol-javob metodikasi orqali metakognitiv monitoringni faollashtirish va o‘quvchining o‘zini baholash qobiliyatini oshirish mumkinligini ta’kidlaydilar, King esa interaktiv pedagogik muloqot va guruhli feedback mexanizmi yordamida refleksiv fikrlashni yanada chuqur rivojlantirish mumkinligini bildiradi. Bu munozara shuni ko‘rsatadiki, savol-javob metodikasi refleksiv fikrlashni shakllantirishda asosiy vosita sifatida qoladi, ammo uning samaradorligi o‘quv jarayonining strukturasi, interaktivligi va pedagogik kontekstga bog‘liq. Natijada, Titus va Muttungal hamda Kingning ilmiy munozarasi pedagogik amaliyotga quyidagi xulosalarni beradi: savol-javob metodikasi refleksiv fikrlashni faollashtirishda samarali vosita bo‘lib, uning muvaffaqiyati o‘quvchining individual va guruh kontekstidagi faol ishtiroki, savollarni tizimli va maqsadga yo‘naltirilgan shaklda berish hamda interaktiv pedagogik muhit bilan uyg‘unlashtirilishiga bog‘liq. Shu bilan birga, metodika metakognitiv va kognitiv rivojlanish, tanqidiy fikrlash va o‘zini baholash jarayonlarini integratsiyalash imkonini beradi.

Xulosa: Ushbu tadqiqot refleksiv fikrlashni rivojlantirishda savol-javob metodikasining samaradorligini nazariy va amaliy jihatdan o‘rganishga bag‘ishlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, savol-javob metodikasi o‘quvchilarning metakognitiv va kognitiv faoliyatini sezilarli darajada faollashtiradi, ularni tanqidiy fikrlashga, o‘z bilimlarini tahlil qilishga va amaliy faoliyatga moslashtirishga yo‘naltiradi. Metodika o‘quvchilarda o‘zini baholash va o‘zini anglash qobiliyatlarini mustahkamlashga xizmat qiladi, shu bilan birga bilimlarni tizimli ravishda o‘zlashtirish va yangi bilimlarni mustaqil shakllantirish jarayonlarini rag‘batlantiradi. Adabiyotlar tahlili va xorijiy olimlar tajribasi shuni ko‘rsatdiki, savol-javob metodikasining samaradorligi nafaqat o‘quvchilarning individual kognitiv faolligiga, balki guruhdagi interaktiv pedagogik jarayonlarga ham bog‘liq. Titus va Muttungal (2024) refleksiv fikrlashni shakllantirishda savolning o‘zi va uning strukturalashuvi ustuvor ekanligini, King (2021) esa metodikaning samaradorligini interaktiv pedagogik muhit bilan uyg‘unlashtirish zarurligini ta’kidlashadi. Bu esa pedagogik amaliyotda metodikani tizimli va kompleks yondashuv bilan qo‘llashni talab qiladi. Metodologik tahlil shuni ko‘rsatdiki, savol-javob metodikasi o‘quvchilarning kognitiv va metakognitiv rivojlanishida muhim vosita bo‘lib, u pedagogik interaktivlikni oshiradi, o‘quvchilarning tanqidiy fikrlash va refleksiv qaror qabul qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Tadqiqotning amaliy natijalari shuni ko‘rsatdiki, o‘quvchilarning refleksiv fikrlash darajasi mashg‘ulotlardan keyin sezilarli darajada oshdi, ular o‘z bilimlarini tahlil qilish, sintez qilish va amaliy faoliyatga moslashtirish imkoniyatini namoyon qildi. Xulosa qilib aytganda, savol-javob metodikasi refleksiv fikrlashni rivojlantirishda samarali pedagogik vosita hisoblanadi. U o‘quvchilarning kognitiv va metakognitiv ko‘nikmalarini mustahkamlash, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish va o‘zini baholash jarayonlarini faollashtirish orqali ta’lim jarayonining sifatini oshiradi. Shu sababli zamonaviy pedagogik amaliyotda ushbu metodikaning tizimli va integratsiyalashgan qo‘llanilishi o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini chuqur anglash, ularni amaliy faoliyatga tayyorlash hamda 21-asr kompetensiyalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Turg‘unboyev K., Tolipov M., Oxunov I. Ijtimoiy pedagogika asoslari //O‘quv qo‘llanma. Toshkent" Fan va texnologiya. – 2008.
2. Alimova K. D. Abu ali ibn sino: inson kamolotida innovatsion pedagogik-psixologik qarashlar //tanqidiy nazar, tahliliy tafakkur va innovatsion g‘oyalar. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 79-82.
3. Xamidova M. U. Maxsus pedagogika //T.: Fan va texnologiya. – 2018.
4. Kodirova S. A. Buyuk mutafakkir abu ali ibn sinoning ma’naviy-ma’rifiy qarashlari. – 2025.
5. Hasanboyev J. et al. „Pedagogika (pedagogika nazaryasi va tarixi) //O‘zR Oliy va o‘rta ta’lim vazirligi Toshkent Nashir. – 2011.
6. Tolibov S. O. Pedagogik fikrda mahorat tarixi va maktab amaliyotida o‘qituvchi mahorati pedagogik imkoniyatlar //pedagogik islohotlar va ularning yechimlari. – 2026. – T. 18. – №. 02. – C. 333-336.
7. Mamurov B. Umumiy pedagogika //Darslik. Toshkent. – 2020.
8. Dostanova K. Ibn Sino Asarlarida Emotsiyalarning Shaxs Faoliyatiga Ta'siri Talqini //Maktabgacha va Maktab Ta'limi Jurnal. – C. 675285.
9. Ochilov M., Ochilova N. Oliy maktab pedagogikasi //T.-2008. – 2014.
10. Rahmonqulova N. X., Matnazarova K. O. Pedagogika nazariyasi va tarixi //Toshkent-2010. – 2010.

ARASTU “POETIKA”SIDA TUR VA JANRLAR MASALASI

Nafosat Akmalova

*Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti
Jurnalistika va o‘zbek filologiyasi talabasi*